

Apžiūra

Nr. 38

1946. VIII. 24

II metai

PRARAJA DIDĖJA

JAV AMBASADORIUS KALBĖJOSI SU TITO

New Yorkas, VIII. 23. JAV ambasadorius Belgrade Paterson buvo priimtas Tito jo vasaros rezidencijoje. Ambasadoriaus raportas apie tą pasikalbėjimą jau persiustas į Vašingtoną, tačiau jis dar nekelbiamas.

TITO NEATSAKYS Į JAV TERMITUOTĄ NOTĄ

Londonas, VIII. 23. Reuteris praneša iš Belgrado, kad Tito pareiškęs, jog rugpjūčio mėn. 9 d. priverstinai nusileidusiame JAV lėktuve buvę 9 keleiviai ir lakūnai yra paleisti dar negavus JAV notos. Tokiu būdu Tito nematęs reikalo atsakyti į JAV notą.

Kaip yra žinoma, toj notoj reikalaujama paleisti abiejų lėktuvų keleivius ir leisti amerikiečių komisijai nustatyti aplinkybes, kuriose buvo numuštas antrasis lėktuvas, kuris ore užsidegė ir ištirti juo skridusios igulos ir keleivių likimą.

Yra nustatyta, kad iš to lėktuvo parašiuotais iššoko du žmonės, tačiau jugoslavų valdžios organai pareiškė, neradę jokių tų išsigelbėjusių žmonių pėdsakų. Tat nėra aišku, ar nors vienas tuo lėktuvu skridęs žmogus liko gyvas.

TITO ĮSAKĖS DAUGIAU NEBESAUDYTI

New Yorkas, VIII. 23. AP telegr. agentūros atstovas Belgrade raštu patiekė marš. Titui užklausa, ar ateityje jugoslavai lygiai taip pat elgsis, kaip pasiėlgė rugpjūčio m. 9 ir 19 dd., jei per Jugoslavijos teritoriją skris kokios nors svetimos valstybės lėktuvas.

Tito atsakė, kad jis davęs griežtą įsakymą IV armijai nėsaudyti daugiau į joki svetimos valstybės be leidimo skrendantį tiek karinį, tiek civilinį lėktuvą.

PIKTOS BELGRADO RADIO INSINUACIJOS

Londonas, VIII. 23. Šiandien Belgrado radijas, pranešdamas Tito atsakymą į AP korespondento užklausa, nuo savęs pridūrė, kad JAV lėktuvai sąmoningai ir tyčia skraidė per Jugoslavijos teri-

toriją. Tuo buvo norima paveikti į Jugoslavijos gyventojus ir jiems parodyti kokia galinga yra JAV aviacija, kad jai nėra privalu skaitytis su kitų valstybių rubežiais.

LAUKIA ATSAKYO

New Yorkas, VIII. 23. Vašingtono valst. departamento sluoksniuose pareiškama, kad vis tebelaukiama atsakymo į terminuotą notą, pasiustą Jugoslavijai.

Kaip tie patys sluoksniai praneša, šios notos terminas baigiasi šiandien tarp 12 ir 14 val. Centr. Europos laiku.

PADIDĖJO PRARAJA TARP RYTŲ IR VAKARŲ

Londonas, VIII. 23. The Times Paryžiaus korespondentas pažymi, kad konfliktas tarp Jugoslavijos ir JAV tiktai dar labiau padidino prarają tarp Rytų ir Vakarų.

Skirtingas traktavimas

Paryžius, VIII. 23. Vakarykščiamė Taikos Kongreso plenumo posėdyje dėl Albanijos atst. kalbos pirmas pasisakė Graikijos atst., kuris reikalavo, kad Albanija būtų traktuojama kaip buvęs priešo kraštas, kadangi jis savo noru prisijungė prie valstybių užpuolikų.

Jam atsakydamas USSR atst. Manuilskis pareiškė, kad 1935 metais Mussoliniui užpuolus Albaniją, tuometinis Graikijos min. pirm. Metaxas pareiškęs, kad dabar prasidėjusi nauja bendradarbiavimo su Italija era. Jis gynė Albaniją ir reikalavo, kad ji būtų priimta prie bendro Konferencijos stalo.

Brazilijos atst., atremdamas sovietų atst. puolimus, nukreiptus prieš Italiją pareiškė: kodėl SSSR puola Italiją, kai tuo tarpu giria Rumuniją? Kodėl negali būti tom abiem valtybėm pritaikintas tas pats kriterijus?

Šiandien posėdžiavo ekonominė ir politinė komisijos, kurios ruošė taikos sutarties su Italija projektus. Tris valandas užtrukusiuose deba-

tuose buvo svarstoma Olandijos pataisa, pagal kurią Italija turi būti skaitomas ne agresinis kraštas, bet įsijungęs į agresiją, kadangi ji nepaskelbė karo Lenkijai, Olandijai, Belgijai. Ši pataisa buvo priimta 9 balsais prieš 11. Prieš ją balsavo visos 5 didž. valst.

JUGOSLAVIJA SKUNDŽIA JAV

New Yorkas, VIII. 23. Jugoslavijos atstovas JTO šiandien įteikė gener. JTO sekretoriui Trygve Lie notą, kurioje prašo prie notos prijungtą skundą perduoti Soc. ir Ekon. Reik. Komisijai apsvarstyti. Skunde reikalaujama, kad JAV okupaciniai organai Vokietijoje ir Austrijoje grąžintų Jugoslavijai priklausantį visą upių laivymą, susidedantį iš 176 laivų. Šiuos laivus neteisėtai konfiskavo JAV kariniai organai.

JAV sutinka atiduoti visus laivus, tačiau su sąlyga, kad Jugoslavija leistų laisvą laivininkystę Dunojumi.

Soc. ir Ekon. reik. komis. susirinks rugpjūčio 31d.

Taikos kongresas bus pertrauktas?

Roma, VIII. 23. Ansa korespondentas praneša iš Paryžiaus, kad šiandien Luxembourg rūmų koridoriuose žaibo greitumu pasklido žinia, esą, Taikos Kongreso darbai būsią nutraukti neribotam laikui. Kai kas tvirtina, kad Konferencija būsią atidėta nemažiau kaip 30 savaičių. To priežastis esąs nepaprastai padidėjęs tarptautinis politinis įtempimas.

SUSIRINKS SAUGUMO TARYBA

New Yorkas, VIII. 24. Dar iki šio ryto nebuvo gautas atsakymas iš Jugoslavijos vyriausybės į JAV ultimatyvinę notą.

Diplomatiniuose Vašingtono sluoksniuose pažymima, kad, jei iki šios dienos pietų toks atsakymas nebus gautas, JAV tučtuojau pareikalaus sušaukti Saugumo Tarybą, kuriai pavės spresti konfliktą, kilusį tarp JAV ir Jugoslavijos.

DR. EVATT IŠVYKSTA

Paryžius, VIII. 24. Prieš išvykdamas į savo tėvynę, kur artimu laiku įvyks parlamento rinkimai, Australijos delegacijos pirmininkas dr. Evatt suteikė pasikalbėjimą spaudos atstovams.

Jis tarp kitko pareiškė, kad, norint garantuoti ilgalaikę taiką, taikos sutarčių sudaryme turi dalyvauti ir mažosios valstybės. Toliau dr. Evatt pabrėžė, kad Australija sieks visame pasaulyje įgyvendinti demokratines laisves, be kurių pasaulis neišvengiamai riedės į trečią pasaulinį karą.

TURKIJOS NOTA SSSR

Londonas, VIII. 23. Reuteris praneša iš Ankaros, kad Turkijos vyriausybė įteikė sovietų ambasadoriui atsakymą į SSSR notą dėl Montreaux sutarties revizijos. Toje notoje atmetamas sovietų reikalavimas Dardanelų gynymai paversti SSSR ir Turkijai ir kaltinimai, kad Turkija šio karo metu praleidusi per Dardanelus italų ir vokiečių laivus į Juodąją jūrą. Šios notos tekstas bus paskelbtas rytoj.

Taip pat pažymima, kad Turkijos atsakymas buvo suredaguotas prieš tai pasitarus su D. Britanijos ir JAV vyriausybėmis.

ATVYKO CHURCHILLIS

Bernas, VIII. 23. Šiandien į Ženevą atvyko W. Churchillis. Jis Sveicarijoje praleis vieno mėnesio atostogas. Minios žmonių laukė jo atvykstant visą dieną Ženevos aerodrome. Jį pasveikino JTO atstovai ir D. Britanijos konsulas.

ITALIJAI UNRRA NUTRAUKS PAGALBĄ?

Roma, VIII. 23. UNRRA vadovybė pagrasino Italijai nutraukti pagalbą, jei nebus panaikinta juodoji rinka Italijoje.

Doctor P. McCaul.

UNRRA Team 513 vyr. gydytoja
Dail. J. Penčylos šaržas

Ivairios žinios

JAV LAKŪNŲ DIVIZIJĄ IŠ JAV Į EUROPA

Laikraštis „O Seculo“ praneša, kad 500 sunkiųjų lėktuvų, nusileidusių Azorų salyne, perkelia visą diviziją lakūnų iš JAV į Europą. Kelionė trunka 48 valandas. Lakūnai nusileis Dac Lages aerodrome, Portugalijoje, kuris yra anglosaksų žinioje.

ŽYDAI IŠ PALESTINOS BUS REPATRIJUOTI

Iš Jeruzalės pranešama, kad Palestinos žydų tarpe didelį susijaudinimą sukėlė Aukštojo komisaro sir Allan Cunningham paskelbimas, kad pagal anglų ir sovietų susitarimą visi Lenkijos žydai, kurie nelegaliai atvyko į Palestiną, bus repatrijuoti. Sovietų Sąjungos atstovas jau pradėjo registruoti žydus, kurie pastaruoju metu čia atvyko kaip pabėgėliai.

Anglų spauda rašo, kad šių metų liepos 10 dieną, ne tik tuos žydus, kurie yra jūroje pakeliui į Palestiną, bet ir tuos, kurie čia atvyko prieš šių metų liepos 10 dieną, nors jie ir turėjo pusiau oficialų leidimą apsisiti Palestinoje repatrijuoti į Kilmės kraštus.

7 LIETUVIAI DP NUVYKO AMERIKA

Pastaruoju metu į New Yorką iš Europos atvyko Henrikas Mikuckis su žmona ir dviem sūneliais. Jis yra kilęs iš Raseinių. Iš Belgijos atvyko Jėlinių šeima ir iš Paryžiaus stud. chem. J. Romanas. Be to, į JAV jau po karo yra nuvykę labai daug lietuvių vienuolių kunigų: pranciškonų, jėzuitų ir kt. (EI)

ČEKOSLOVAKIJOS REIKALAVIMAI

Ministeris pirmininkas Gottwald, komunistas, paskelbė: „Vengrų klausimui išspręsti mūsų projektą užgrybė Stalinas ir Molotovas. Jie nurodė, kad mūsų reikalavimą parems. Esame tikri, kad ir kiti mūsų draugai parems mūsų reikalavimus ir tuo būdu mums palengvins įgyvendinti taiką centrinėje Europoje.“

Prahos radijas paskelbė, kad Paryžiuje čekų ir lenkų delegacijų pirmininkai veda darybas sudaryti draugiškumo sutartį. Minėtas šaltinis nurodo, kad politinių ir ūkiškų klausimų sprendimas bus rastas panašioje sutartyje, kuri jau sudaryta su Jugoslavija.

GINKLAS PRIEŠ ATOMINĘ BOMBĄ?

JAV oro laivyno žinyba esanti išradusi ginklą prieš atominę bombą, vadinamą Gap. Šis pieštuko storio, trijų metrų ilgio ginklas galės sunaikinti lėktuvą bet kuriaame aukštyje.

TURKAI ATMETA MASKVOJOS REIKALAVIMUS

Kai Turkijos naujasis ministras pirmininkas atvyko į parlamentą, atstovai vienu balsu šaukė: „niekuomet“. Tai reiškia, kad Turkija jokiomis sąlygomis nesutiks Dardanelus perleisti Sovietams.

Min. pirmininkas Redjep Peker pareiškė: „Mes esame surišti tarptautinių pasižadėjimų. Mes privalome išsaugoti krašto neliečiamybę ir mūsų suverenumą. Mes esame pasiruošę derėtis dėl Motreux sutarties, bet su santarvininkais ir kitais besidominčiais kraštais. Šiandienybės būtinybė yra JAV, Prancūzijai ir Graikijai užmegsti glaudesnius ryšius su arabų pasauliu.“

Sis pareiškimas jau leidžia numanyti Turkijos neigiamą atsakymą į Maskvos ultimativą notą. Turimomis žiniomis turkai, pasitarę su Didž. Britanija ir JAV, atmeta Maskvos siūlymą.

Turkijos spauda vienu balsu pritarė ministeriui pirminkui.

Nepriklausomųjų „Dzumuhriet“ Reikalavimai paneigia net sutarti. Todėl mes turime tarti „ne.“

Vyriausybės organas „Vakit“: „Sovietų reikalavimai nesuderinami su Turkijos nepriklausomybe.“

Demokratų „Vatan“: „Iš svetur spaudžiant, mūsų vienybė nepalaužiama. Ginsime mūsų suverenumo teises.“

Sovietų atominė bomba

„Daily Mail“ specialus korespondentas praneša: „Sovietai patobulino savo atominę bombą ir netrukus ją bandys. Prof. Aleksandrov, Neometalų tvrimo instituto direktorius Maskvoje, stebėjęs Bikini bandymus, praneša, kad sovietai greitai darys atominės bombos bandymus Sibire, arktinėje srityje ar salose į šiaurę nuo Kanados. Į bandymus busių pakviesti UN atstovai.“

Aleksandrov nurodo, kad dabar neįmanoma išsaugoti viename krašte atominės bombos paslaptį. Jo žiniomis Joliot-Curie, prancūzų mokslininkas, žinąs JAV atominės bombos gaminto paslaptį.

SOVIETAI KVIEČIA WEHR- MACHTO KARININKUS.

„Daily Mail“ žiniomis Sovietai telkiasi vokiečių karininkus, ypač įvairių technikų daly: šarvuotųjų, priešlėktuvinės apsaugos ir povandeninių laivų. Keturi povandeninių laivų komendantai, gyveną britų zonoje, yra gavę kvietimus vykti į rytų sritį. Iš 6000 karių, rinkusių užsilikusias sprogstamas medžiagas, 1000 jau pabėgo daugiausia į rytų sritį. Sovietų srityje atsidūrė pulk. Richthofenas, ži-

Kitas demokratinis laikraštis „Tašvir“: „Mūsų atsakymas sovietams: Turkija sovietų reikalavimus atmeta, nes jie nesuderinami su Motreux sutartim.“

Zinomame laikraštyje „Ulus“ užsienų reikalų ministerijos patarėjas Nihat dėjo: Penktame straipsnyje reikalaujama sąsaurio. Reikalauti kitoje valstybėje sričių reiškia jos negerbti ir pažeisti jos nepriklausomybę. Dabar esame aiškioje būklėje. Išorinio saugumo požiūriu esame didžiulės krizės pradžioje. Kiekvieną dieną galime laukti naujų pokyčių. Nepamirškime ir kito pavojaus — Maskvos reikalavimo Turkijos Rytinių sričių.“

Britų Foreign Office pareiškė: „D. Britanija negalės sutikti, kad sąsaurio klausimų būtų padaryta dvišalė sutartis“. Motreux sutartį peržiūrėti britai nesibaldo, nes karo atveju turkai negali sąsaurio apginti.

„New York Times“: „Turkija atsisakė dėl rusų reikalavimo iki paskutinio kvėptelėjimo. Vakarų galybės nesutiks su Maskvos reikalavimais. Jei Sovietai iškurs Dardaneluose, jie sudarys sovietiską juostą nuo Švedijos iki Toliimų Rytu. Tuo atveju Turkia taptų provincija, kaip Rumunija ir Bulgarija. Graikija taip pat taptų sovietišku įrankiu.“

nomo lakūno sūnėnas. Du vokiečių admiralai dėjo Sovietų jūrai akademijoje. Prof. Kucharsky, politinės dekanas Berlyne, dabar yra technikos mokykloje. Kryme. Priešlėktuvinės apsaugos specialistas Buchmann dirba raudonojoje armijoje.

„Pravda“ puola Byrnes

Moskva, VIII. 21. „Pravda“ aprašė Byrnes kaip nedemokratišką, neišauklėtą ir su dideliu fanaberija žmogų. Straipsnyje (feljetone), užvartintame „Demokratija pagal Byrnes“, „Pravda“ sako, kad rugpjūčio 12 d. Taikos Konferencijos posėdyje pirmininkaujantis Byrnes elgėsi taip, neva jis būtų čia visiškai šeiminingas. „Jis mano, kad jam viskas leidina... — rašo toliau „Pravda“. — Ponas Byrnes užmiršo, kad jis pirmininkauja tarptautinėje konferencijoje, o ne kokiame nors savo ministerijos posėdyje dėl Panamos ar Honduraso aferų, kur jis gali nusiimti švarką ir padėti kojas ant stalo“, — baigia „Pravda“. (Stars and Stripes.)

DRAUGAI ARBA PRIEŠAI

New Yorkas, VIII. 23. Dar ir šiandien didžioji JAV spauda nenustoją jaudintis dėl incidento su Jugoslavija. New York Herald Tribune savo ydamajai baigia šituo sakiniu: Galime būti su Jugoslavija sąjungininkai ir draugai arba ginkluoti priešai — Tito gali pasirinkti kas jam patinka.

Ta proga šiandien laikraščiai pastebi, kad Jugoslavija yra viena iš tu valstybių, kuri naudojasi didžiausiais UNRRA pašalpomis. Šiais metais jai buvo patiekta maisto produktų 79 milij. svarų.

JAV TERMINUOTA NOTA JUGOSLAVIJAI

New Yorkas, VIII. 22. Šią naktį 3 val. Jugoslavijos ambasadoriui Vašingtone buvo įteikta JAV nota, kurioje JAV reikalauja tučtuojau paleisti lakūnus ir keleivius numuštų JAV lėktuvų ir įleisti amerikiečių komisiją ištirti įvykių vietoje ir nustatyti jų lėktuvų numušimo aplinkybes. Į šią notą JAV atsakymo lauks 48 valandas.

Kaip pažymi New Yorko radijo komentatorius ši nota buvo suredaguota tokiu griežtu tonu, kokiu dar nebuvo suredaguota nė viena nota JAV istorijoje.

KONSULŲ SUVAŽIAVIMAS

Moskva, VIII. 24. Pranešimu iš Teherano, dabar tenyščioje vyksta Persijos britų konsulų suvažiavimas.

Teherane vyr. sluoksniuose partekliama, kad konsulai painformuos ambasadorių apie situaciją pietinėje Persijoje. Suvažiavime, pasak tų pačių sluoksnių, reikšias nusistatymas prieš demokratine Persijos partiją.

15—25 SOVIETŲ DIVIZIJOS PRIE PERSIJOS

Londonas. „Sunday Times“ korespondentas Teherane praneša, kad, nežinint Tasso demontavimo, iš patikimo užsienio šaltinio jis patyres, jog sovietai yra sutraukę prie Persijos sienos 15—25 divizijas.

SUIMTA ŠNIPĖ

Frankfurtas/M., VIII. 23. AP praneša, kad Lena Herz Krupenka, kuri, kaip nustatyta, 12 mėnesių šnipinėjo SSSR naudai, suimta ir atiduota SSSR organams. Ji dirbo Bosch-Schwaben UNRRA teame.

AUSTRIJOS PABALTIEČIAI NORI KELITIS Į VOKIETIJĄ

Kaip praneša „Latviešu Ziņas“, 5700 Austrijoje gyvenančių pabaltiečių vardu amerikiečių vyriausybės karinėms įstaigoms įteiktas memorandumas leisti visiems pabaltiečiams iš Austrijos persikelti į Vokietiją.

Ant jo kairės rankos mažylis tviskėjo penkių karatų briliantas. Jis mėgo jį žiūrėti ir jam buvo malonu, kad ir kiti pastebi ir gėrėsi jo brangiu žiedu. Ant plačiai parišto šilkinio kaklaraiščio pūpojo ismeigtas didelis perlai. Marškinių rankogaliuose, kurie plačiai išlisdavo

iš švarko rankovių, blizgėjo įmantraus darbo auksinės sagos. Išdidžiu gėstu jis šaltai išsiimdavo iš liemenės kišenėlės masyvaus aukso laiko dį kuris kabėjo ant storos auksinės grandinėlės, nusitęsęs per visą apvalų ir jau gero kai prasimušę pilvuką. Turtum ničnieko jis atidarydavo laikrodžio dureles ir ilgai žiūrėdavo, tartum abejodamas, ar tik nebus laikrodis sustojęs, kuri dabar valanda. Apskaičiavęs, kad aplink sėdintieji laikrodį sūspėjo pastebėti ir įvertinti jo brangumą, jis šyptelėjęs, tartum atsiprašydamas už savo išsiuolą, paskubomis laikrodį įkišdavo į kišenelę.

Jis visada rengdavosi elegantiškai, nors ta jo elegancija buvo kiek senstėjusi. Taip mėgsta rengtis senberniai. Visada gerai suglaistytas angliškos medžiagos kostiumas, plonos odos, gerai išblizginti batai ir visada švarūs, aukštos kokybės marškiniai, akyse niam šobėtojui sudarė dirbtinio turtinumo ir dirbtinės elegancijos įspūdį. Žemo ūgio, apstoriai, apvalūs, su pasidavusiu pirmy pilvuku truputį pasikvėpinęs, kiekviena proga pasirodęs padaryti linksma, draugišką veidą, jei tik jis nujausdavo, kad tai gali būti jam naudinga, toks buvo ekonominių mokslų daktaras, biznierių Izidorius Mikutaitis.

Kartą man teko su juo susitikti pas vieną bendrą mū-

sų pažįstama, kuris pasikvietė keletą draugų savo vardinėms atšvesti. Kalbėjomės apie Lietuvos ekonominį atstatymą, o paskum kažin kaip išėjo kalba apie prekybininko vaidmenį visuomeniniame gyvenime. Mikutaitis paėmė žodį ir svariai tarė:

— Matote, ponai, apie biznierių, tariant, prekybininko ir pramoninko, vaidmenį tautos gyvenime yra dvi teorijos: vieni tvirtina, kad biznierių privalo žiūrėti tik savo reikalų, tariant, jei jo reikalai eis gerai, jei jis turtės, tai ir valstybė turtės. Juk žinote, ponai, jei prekyba eina blogai, tai ir visos valstybės ekonominis gyvenimas šlubuoja. Tariant, per individualinį biznį einama prie valstybės ekonomenės gerovės! Biznierių rankose sukoncentruotas kapitalas pasidaro ta cėlė, kuri galvina, tariant, visą ekonominį tautos organizmą. Pagal kitą teoriją ekonomistas savo veikloje visų pirma turi atsižvelgti į bendrus tautos reikalus ir prie jų derintis. Tariant, ne egoizmas, bet altruizmas. Tos teorijos šalininkai reikalauja tautos ekonominės gerovės siekti per tautos gerovę, o ne per savo kišenės pildymą. Jums neteikia nė aiškinti, ponai, kad aš esu antrosios teorijos šalininkas. Pirmąją teoriją aš laikau per daug egoistiška. Ja galima pateisinti neribotą kapitalų koncentravimą vienos rankose ir jų panaudojimą egoistiškiems reikalams. Aš nesu linkęs gulėti apglėbęs aukso krūvą ir niekam neleisti ja naudotis. Jei mano reikalai gerai eina

V. Alantas

MECENATAS

ir jei aš turiu atliekamo kapitalo, tai aš turiu atsiminti, kad aš tą kapitalą įsigijau iš tos visuomenės ir per tą visuomenę, kurioje aš gyvenu ir, jei ji man buvo palanki, tai ir aš neturiu jos užmiršti.

Šeiminkas pakėlęs savo stiklą sušuko:

Keliu savo stiklą už mūsų mecenatą! Valio!

Ką jūs, ponai, be reikalo, — murmėjo mecenatas neva sumišęs, bet iš tikrųjų labai patenkintas. Mes visi su juo sumušėme stiklais ir išgėrėme. Mecenatas pastatė savo stiklą ant stalo ir kalbėjo toliau:

Lietuvoje mecenatų, deja, buvo per mažą. Gal ne dėl to, kad nebūtų buvę žmonių su kapitalais, — ačiū Dievui, paskutiniaisiais nepriklausomybės metais buvo atsiradę pinigų žmonių, bet gal dėl to, kad tas reikalas dar nebuvo kaip reikiant supratas. Aš norėjau pralaužti ledus, bet, deja, nebesūskubau: prasiėjo karas. Mano projektas buvo toks: mūsų valstiečių miestelyje pastatyti mokyklą savo vardu. Mano nuomone, kiekvienas šiek tiek praturtėjęs prekybininkas turėjo pagalvoti apie savo valstiečių ir vienokių ar kitokių būdu prisidėti prie savo gimtojo kamelio kultūrinio pakėlimo. Mes gi turime kuo nors atsimekinti mūsų kaimui, iš kurio esame visi kilę, ir kuris tokį didelį vaidmenį suvaidino mūsų tautiniame atgimime. Juk jei ne mūsų kaimas, ar mes šiandien būtume prekybininkai, pramoninkai, inžinieriai, daktarai?

Mecenatas savo kalbomis mus visus sužavėjo. Mes vėl gėrėme ir jo sveikatą ir visi galvojome, kad tas vyras, kovodamas dėl medžiaginių gėrybių, vis dėlto neprarado savo idealizmo. Mums atrodė, kad mes matome prieš save lietuvių biznierių pavyzdį, pagal kurį turėtų rikiuotis visi mūsų reikalų žmonės. Mes jam nesigailėjome komplementų, o jis nesigailėjo cigarečių, kurias jis mums siūlė iš masyvaus aukso portsigaro.

Taip mums besidalinant išpužiais jaukioje nuotakoje, kaip sako reporteriai, rašydami apie viešus pobuvius, į kambarį įėjo studentas ir studentė. Mes visi į juos sužiūrome, ir jie pasijuto, tartum nereikalingi įsibrovėliai.

— Atleiskite, ponai, — prašėko varžydamasis studentas, — mes čia renkame aukas neturintiems studentams. Gal malonėsitė paaukoti...

Studentė rankose laikė aukų lapą ir nežinojo kam jį paduoti. Šeiminkas, paėmęs iš jos lapą, padėjo ant stalo ties mecenatu. Mes visi, į jį žiūrėdami, galvojome: — Tas vyras mažiausiai tėkė kokių 500 markių.

Mecenatas išsitraukė savo brangų parkerį ir, pagalvojęs, užrašė 20 markių.

Įvyko nei šioki nei toki pauza. Visi mes žiūrėjome į skaitlinę su dideliu klausuku: ar tik nebus apsirikiimas? Bet Mikutaitis išsitraukė savo storą piniginę ir, išėmęs 20 markių banknotą, padėjo ant lapo. Paskum jis pastūmė jį savo kaimynui, kukliai apsirogiusiam pradžios mokyklos mokytojui. Šis kurį laiką galvojo, tartum svyrudamas, paskum staigiu judesiu ištraukė iš Mikutaitio rankų (Nukelta į 4 pusl.)

Liudas Dovydenas

Forelių gaudymas

Aukštai, liesas klierikas, pasigardžiudamas savo išmone, pasakė kapitonui:

— Tu renki didelius sliekus, forelėms. Dieve gerasai, juk sliekas nuostabaus taikningumo ir nuolankumo gyvis. Ar ne?

Kapitonas kasėtuviu bedė didelius molėtos žemės ketvirtinius ir iš jų dviem pirštais rankiojo arbatinės dešros rusvumo kirminus.

— Tu žiūrėk, kas per užkanda! Kilograminė forelė priėmė, — pakėlė prieš akis į spyruoklę susivijęs sliekas.

— Sliekas miršim apgauti kita mirčiai. Taip gali sukombinuoti tik žmogus, — kalbėjo klierikas, stovėdamas dobilienoje. Už dobilų ploto rymojo kviečiai, vakaro saulėje jau gelsvi, už jų bulvės, baltais žiedais apsnigtos, susisiek-

damos su lapuotu mišku. Miške retkarčiais cirkėjo kažin koks vienas paukštis.

Suskambėjo akmeninės koplyčios varpai. Kapitonai ir klierikas palenkė galvas dobilienoje atsimušant į žalią giria varpams, tarsi kažin kokio sprendimo laukdami.

Po valandėlės abu pasuko prie sodų, siaurą taką į baltą mūrinį namą.

— Ryt anksti pradėdau pirmą žvejojimą. Kaip žinai, mano tėvynėje, Bavarijoje, yra forelių, ten aš buvau vienas iš uoliųjų. Ir kibo. Pabandyti Lietuvos vandenys.

Meškeriojotai ir medžiotojai mėgsta pasakoti. Jau žilstas, pilnavaidis kapitonas prisitaikė kalbą prie namo šeiminko sūnaus filosofuojančio klieriko.

— Nuostabi žuvis, tamsta. Ar matei forelių? Ak, neprisižūrėjai. Gaila. Forelės, tur būt, labai nenori mirti, be to, geidžia viską matyti, žinoti. Smalsi žuvis. Šaudyte šauda srauniam vandenys, sakytum, ją veja skubus ir svarbus interesus. Jos ir meškerės masalą griebia azartiškai, sakyčiau, net piktai. Gal net paniekinančiai. Atrodo, tai juokas iš pačios mirties.

— Idomu, kapitone.

— Labai. Man vis rodos, kad jos labai nori gyventi.

— Didysis stebuklas saulės šviesoje, kapitone, tai noras gyventi.

Tarpduryje kapitonas ištiesė ranką einančiam į kitą kambarį klierikui: nuo rankos truktėlėjimo ant kapitono krutinės sužvangėjo keli medaliai ir kryžius.

Rytojaus rytą kapitonas turėjo būti komendantūroje lygiai aštuntą. Dvi, trys penkios minutės. Mėlynakė ma-

šininkė nutarė, kad ponas kanceliarijos viršininkas susirgo arba mirė.

— Gal kokia gražuolė širdį pervėrė, — juokavo vienrankis Gustavas, kanceliarijos jaunas vachmistras. — Gal tavo laikrodis skuba?

— Ne, aš tik vakar tikrinau savo laikrodį, kai ponas kapitonas pravėrė duris. Buvo, kaip visada, lygiai aštuonios.

Komendantūroje greit sklido žinios: kanceliarijos viršininkas pavėlavo septynias minutes. Po keturių minučių buvo apgailestauta: pavėlavo vienuolika minučių.

Pusiaus devintą rytą kapitono bute lojo uždarytas šuva, bet šeiminko nerado. Po kelių minučių vachmistras ir leitenantas dviračiais artėjo prie vingiuoto pamiškės upelio. Siauru takeliu pasiekė pamiškės pievą. Upelyje augo nendrės, lapūkal, pridengti kranto karklų šešėlių. Prie vieno karklo rado gulintį kapitoną, krūtine prispaudusį

Sestadienio popietė

Pilkas gyvenimas

I stovyklą iš kažin kur atvažiuoja pažįstamas pas pažįstamą. Susitinka.

— A, sveikas, bičiuli, sveikas! . . . Matai, kiek iš toli aš pas tave atsibeldžiau. Sakoma juk, jei Mahometas neina prie kalno, tai kalnas eina prie Mahometa . . .

— Taigi, sveikas! Ištikrųjų malonu sulaukti senus pažįstamus. Tai užėjame, pasikalbėsime, taip juk senai besimate . . .

— Taigi, pasikalbėsime . . . Aš ir noriu su tavim apie daug ką pasikalbėti. Girdėjau, gerai čia gyvenate . . .

— Taigi, neblogai. O jūs tenajot?

— Tai, ot, taip sakant, apie

viską ir pasikalbėsime. Beje, sveikinu, sveikinu . . .

— O su kuomi gi?

— Spaudoje skačiau, kad esi išrinktas komiteto reikalų vedėju. Sveikinu!

— Tai ne aš. Čia kitas yra tokia pat pavarde.

— Ak, šitaip . . . Labai gaila! O, sveikas, kokias čia eini pareigas?

— Aš esu gaisrininkas.

— Ak, šitaip . . .

— Tai užėikime, bičiuli, pasikalbėsime, tiek senai jau . . .

— Žinote, labai gaila, bet menkai turiu laiko. Čia dar vieną kitą noriu sutikti . . .

Tai, ot, atsiprašu . . . Gal užsiuksi dar, jeigu bebus laiko . . .

DIDŽIOJI NUODĖMĖ

Sėdi išvietintasis ant tuščios Raud. Kryžiaus dėžės prie savo pastogės vartų ir gaudžiai nabagėlis raudoja.

— Kas tamstai atsitiko? — klausia praeidamas kitas išvietintasis.

Bet nabagėlis tyli ir tik dūsauja, kaip didysis atgailautojas. Apie nelaimės ištiktąjį susirenka būrys benamių.

— Gal sergate, gal pakviesi gydytoją, sanitarinę mašiną pašaukti?

— Ne, aš esu sveikas kaip gintaras . . .

— Tai kas atsitiko, gal pametėte piniginę? Sakykite, padėšime . . .

— Ne, aš piniginę turiu prie savęs . . .

— Tai gal buvo kiaura kišenė ir pametėte savo savai-

tinį davinį sausą ir neturite dabar ko valgyti . . .

— Tai gal neturite ko rūkyti?

— Ne, turiu, dargi šiųmetinės žaliavos. Gera, net daržų atsiduoda . . .

— Tai ko jūs raudate? Gal mirė kas nors?

— Ne, visi sveiki kaip akmenys . . .

— Tai gal liemenės negavote iš Raudonojo Kryžiaus?

— Kaipgi, gavau net pusantros liemenės . . .

— Gal pradirbai ant žiebtuvėlių, juk dabar visai atiduoda už nieką . . .

— Ne, mano rankos yra švarios . . .

— Tai gal į komitetą neišrinko?

— Ne, nė nesikėsino rinkti . . .

meškerykotį. Jis gulėjo kniūpsčias, visai arti vandens pasilenkęs; prie kairio paausio buvo sutirštėjęs kraujas, o dešiniui smilkinyje avizos grūdo dydžio raudonavo žaizdelė.

Vachmistras ir leitenantas nutarė, kad tai iš antrojo pusės upelio juodojojančio pušyno taikli partizano kulka. Pajudinus meškerykoti, juodam upelio vandenįjje ėmė darytis bangų puslankiai. Atrodė, kad kovojo žmogus ir žuvis, traukdami prie savęs. Valandėlę abu kariai žiūrėjo į didelę žuvį, be siplakančią upelio pakraštyje. Leitenantas atsargiai iškėlė ore sužvilgusią žuvį ir paguldė ant žolės greta žvejo. Forelė blaškėsi, kaip kepama, nublokšta ant žalio, rasoto atolo.

Saulei leidžiantis, klierikas sėdėjo ant upelio kranto, keilius sunertomis rankomis apkabinęs. Jis ilgai mėtė žemės gabaliukus, pro kuriuos žaibo greitumu plaukiojo forelės. Sakytum, žuvis pyko už ap-

gaulinėjimą, savo tyliam susirūpinime kažin kur skubėdamos.

Klierikas atsiminė praėjusios dienos vakarą, kai kapitono pirštais traukiami iš molingos žemės sileikai dažnai trūko pusiau. Jis mąstė apie šiandien girdėtas kalbas, kaip kapitonas savo draugą įskundęs partijai, kai buvo pasirinkimas vienam iš jų likti komendantūroje, kaip jis rūpestingai valgęs, norėdamas juodų dienų nedatekliams kūne sukrauti atsargas.

Mūro varpinėje suskambėjo varpai. Klierikas atsistojo ir pamatė save juosvam upės vandenyje. Umai dingtelėjo šurpiai mintis: „Vakar rytą šioj vietoj šitaip stovėjo kapitonas Veit, iš Bavarijos; Weisenburgo gimnazijos mokytojas“ . . . Kodėl jis čia surado mirtį? . . .

„Jis norėjo šito upelio forelių“, — atsakė varpams skambant, bet sutramdė tokią mintį, nes tai nekrikščioniška ir žemina žmogų.

— Tai, meldžiame, pasakyk: kuo galėtumėm padėti?

— Niekas jau man padėti nebegali. Aš jau esu praužęs su kūnu ir dūšele ant amžių amžinųjų . . .

Iš būrio išsiskyrė senoji Morta ir graudingų balsu paklausė:

— Nelaimingasai, tai gal tu papildei mirtinąją nuodėmę?

— Taip, aš papildžiau šią didžiąją nuodėmę, — dar graudingesniu balsu atsakė nelaimingasis. — Aš esu iš prancūzų zonos . . .

Minia išsiskirstė nuleidusi galvas, nes nuo šios nuodėmės mūsų zonoje niekas išrišti negali . . .

A. V.

Aukstasis veikimas

Skurdi mūsų dalia, skurdžios mūsų organizacijos, skurdus ir jų veikimas. Mes kažkokie beteisiai žmonės. Jei būtų tai įmanoma, tas dvi prakeiktas raides „D.P.“ išmesčiau iš alfabeto ir niekada jų nebevartotčiau, net mylimosioms laiškuose rašydamas. Jos įkleimuoja žmogų. Jei tu D.P., tai kažkoks raupsuotasis, neraupsuotasis, bet nebe toks, kaip visas pasaulis.

Ir vistiktai ne vienas mūsų dar tebebijo realybei į akis pažiūrėti ir manosi pačiame pasaulio centre stovį. Ir jei tokis žmogus pakliuvo į kokį nors komitetą, Dievuliai! koks jis nebesukalbamas ir aukštas veikėjas pasidaro! . . .

Teko pabuvoti viename komitete. Neištvėriau — pabėgau.

Kaip tu, prastas žmogau, nebėgsi?

Vos tik susiformavus komitetui, pirmuoju pirmosios darbotvarkės punktu ėjo — posėdžiams kabineto įrengimas, ir kokie parašai prie to kabineto turi būti, ir kaip baldus sustatyti. . . Kitą vėl posėdį ilgai buvo svarstyta, ar pirkti stalą ar ne, o jeigu pirkti, tai kur jį pastatyti ir kas prie jo sėdės . . .

Ir tokius klausimus rimtomis minomis svarstė po porą valandų garbingi žmonės, savo laiku ir labai atsakingas pareigas ėję. Svarstė jie juos užsidare, užsibarikadave, o kai ėjo iš „posėdžių salės“, veidai kalbėjo:

— Sunkus aukštasis veikimas! . . . Netrukdykite, neturime laiko, visuomenei tarnaujame.

Žinoma, šitoksai aukštasis veikimas ne kenksmingas, tik . . . bergždžias, ir laiko gaila: geriau malkų metą sukirsti. Bet yra kitoks veikimas — atsineštinis iš namuose ugdyto protekcionizmo ir iš naujai suprastos demokratijos. Čia taip pat aukštasis veikimas, tik jau ir kenksmingas.

Pažįstu tokią tipelį. Advokatas. Ilindo jis į vienos organizacijos vadovybę. Trynėsi, pataikavo, kol įgijo pasitikėjimą. Na, ir pradėjo! Pra-

dėjo iš tos organizacijos daryt „kromelį“ — kad tik jo pažiūrų žmonės įeity, kad tik įdūdą pūstų. Nesigailėjo jis jokių priemonių, ligi šmeižtu imamai, kalbant advokatišku stiliumi. Ir rezultatas toks: kad padorūs žmonės, tą organizaciją sukūrė, bėgioti pradėjo . . .

O kiek tokių tipelių? O kiek tokių aukštų veikėjų? „Nel graudu, Dievuliai mano“, anot Putino.

Ant. Rūkas.

PANIKIERIUS

Yra tokia pasakaitė apie katinėlių panikierių. Istorijs tokia. Bėga katinėlis keliu ir šaukia: „Bekim, vyrai, dangus griūva!“ Katinėlio šauksmas atsiliepė ne vienas. Bėglių susirinko nemažas būrys. Jau pusę parapijos jie buvo prabėgę, kai tūlam atėjo į galva paklausti, iš kur gi raišis žino, jog dangus griūva. Bet katinėlis, pasirodo, pats savo kailiu tą dangaus giuvimą buvo patyręs. Jis nedvejodamas ir atšovė: „Pats mačiau. Man ant uodegėlės užgruvo . . .“ Žinoma, tai buvo argumentas, lygus atominės bombos sprogimui Bikinio atole. Kilo didžiausia panika. Visa parapija pametė galvas . . . Bet vienas neeilus, o gal šaltesnio būdo, pilietis pastebėjo, kad ant katinėlio uodegėlės tėra prilipęs tik medžio lapelis, kurį katinėlis ir buvo palaikęs griūvančio dangaus gabalu.

Katinėlis susigėdo, o jo sukeliai panikai pasidavusieji į savo kjeumus grįžo truputį nepatenkinti, lyg ir nusiminę pramogos, mat, neteko.

Gyvename dienas pilnas dangaus griuvimo pavoju. Be pasakos katinėlio pasekti — dėl šapelo ar gandelio panikai pasiduoti — nedera.

Dangus tikrai negrius, nors ir labai kai kas to norėtų. J. kl.

MECENATAS

parkerį ir įrašė į lapą 50 markių. Mes visi pasekėme jo pavyzdžiui. Studentai labai patenkinti ir dėkodami atsisveikino.

Jiems išėjus, nejauki pauza nenutrūko. Visi varžėsi išvengti vienas kitam į akis žiūrėti. Mikutaitis dar mėgė nuo kalbėti:

— Taigi, tariant . . . mes rodos, kalbėjome . . .

Mokytojas staiga atsistojo ir tarė:

— Gaila, aš turiu skubėti.

Mes visi atsisveikinome su šeiminku. Atsisveikindami su Mikutaitiu, mes pasistengėme ko greičiausiai atlikti tą neišvengiamą formalumą nors kiekvienas iš mūsų būtinai nuo jo atsiskakės.

Kirchheim-Teck
1946 m. liepos mėn.

KAIP DALINOSI LIETUVA

Iš paskelbtų ir mūsų, tremtinių, spaudoje žinių ir dokumentų mes žinome, kad Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių išsigrobstymas tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos tų dviejų kontragentų buvo numatytas slaptuose papildomuose protokoluose prie 1939 metų rugpjūčio 23 d. Vokietijos — Sov. Sąjungos „Nepuolimo“ sutarties.

Tačiau smulkesnių, tikslesnių žinių, kaip vyko tai sutarčiai padaryti derybos, kaip buvo sutartas tas išsigrobstymas, ligšiol neturėjome. Tokių žinių, mus stačiai sukrečiančių, pateikia Gen. št. pulk. K. V. Grinius „Varpo“ 8—9 Nr.

Savo rašinio pradžioje autorius apžvelgia 1939 metų tarptautinius įvykius, kurie rodo, kad tais metais prasidėjo „žaidimas“, kas su kuo susitars — ar Vokietija su anglais — prancūzais, ar Vokietija su Sov. Sąjunga.

Anglų — prancūzų pasitarimai su Sovietais, prasidėję gegužės mėn., nusitęsė per visą vasarą. Jau tuose pasitarimuose Sovietai reikalavo teisės kontroliuoti Latviją ir Estiją. Lietuvos vardas tuose pasitarimuose nebuvo minimas, nes Lietuva su Sovietais neturėjo tiesioginės sienos.

PIRMIEJI BANDYMAI

Pirmieji bandymai sudaryti Stalino — Hitlerio pakta buvo pradėti jau 1938 metų gruodžio mėn., kada buvo pradėti Vokietijos — Sovietų prekybiniai pasitarimai. Iš tų pasitarimų nieko neišėjo, ir vokiečių ūkinė delegacija 1939 sausio mėn. iš Maskvos buvo atšaukta.

Toliau autorius rašo:

„Šie pasitarimai buvo atnaujinti balandžio mėn., kai Hitleris pamatė, kad vargu ar jam pasiseks taikiomis priemonėmis „susitvarkyti“ su Lenkija. Be to, neabejotinai Hitlerį paveikė Anglijos — Lenkijos derybos sudaryti tarpusavės pagalbos pakta. Taigi, vieną balandžio mėn. pabaigos dieną Sovietų atstovas Berlyne Merežkovas buvo staigiai pakviestas į Vokietijos užs. reik. ministeriją, o pulk. Gerasimovas, Sovietų karo ataše Berlyne, į Vyriausiąjį štabą. Po to jie abu tuojau išvyko į Maskvą. Atrodo, kad toji diena ir bus buvusi tų slaptų sovietų — vokiečių politinių pasitarimų pradžia, kurie privėdė prie rugpjūčio 23 dienos pakto, ir — ipso facto — prie antrojo pasaulinio karo. Gegužės 2 d. Litvinovas buvo atleistas iš užs. reik. min. pareigų, ir jo vietą užėmė Molotovas.

PARTNERIAI NERVINASI

Sovietų gi laikysena pasitarimuose su anglų — prancūzų atstovais darėsi vis kietesnė, bekompromisinė. Be kita ko, Sovietai dar reikalavo tranzito teisės jų armijai per Lenkiją ir Rumuniją. Sužinoję apie tai lenkai ir rumunai, visai nieko nenorėjo apie tokią teisę kalbėti. Baltijos valstybės vis labiau susirūpino savo likimu. Pabrėžiamos savo nepriklausomumą ir protestuodamos prieš tas už uždangos vedamas anglių — prancūzų su sovietais derybas, Latvija ir Estija birželio 7 d. pasirašė nepuolimo paktus su Vokietija. Vokiečiai tuo pat metu atliko keletą demonstratyvių politinių karinio pobūdžio manevrų: tai triukšminga generolo Halderio, Vokietijos gen. štabo viršininko kelionė į Suomiją ir Estiją, panašios rūšies generolo von Toppelskirch kelionė į Lietuvą; keletą vokiečių povandeninių laivų kelionė į Taliną ir, pagaliau, sistemingas vokiečių bombonešių skraidymas iš Brusterot (Rytprūsijos) į Taliną ir Helsinkį ir atgal su suomių ir estų lakūnais, kaip pagalbiniais polotais. Visi šie faktai neliko nepastebėti rusų. Tokiais savo manevrais vokiečiai bandė padaryti sovietus sukalbamesnius per derybas. Sovietai gi iš savo pusės nervino vokiečius toms ilgomis derybomis su anglais ir prancūzais ir galimumu susitarti. Trumpai sakant, abi pusės manevravo visomis savo dispozicijoj turimomis priemonėmis.

DVIGUBAS ZAIDIMAS

Greta oficialių anglų — prancūzų pasitarimų su sovietiais birželio ir liepos mėn. kartu vyko ir labai slapti jų pasitarimai su vokiečiais. Sovietams tai buvo naudinga, jie galėjo lyginti vienų ir kitų reikalavimus ir pasiūlymus. Atrodo, kad vakariečiams sovietai vis dėlto nedrįso kelti visai atvirų savo imperialistinių užmačių, tuo tarpu jie iš vokiečių reikalavo didelių teritorinių kompensacijų Suomijos, Estijos, Latvijos, Rytinės Lenkijos ir Besarabijos saskaiton. Vokiečiai gi stengėsi prikalbėti sovietus bendrai puliti ir pasidalyti Lenkiją. Apie birželio vidurį į Maskvą atvyko išgarsėjęs vokiečių ekonomistas dr. H. Wohltait vestį jau seniau pradėtus ir nutrūkusius prekybinius pasitarimus. Toliau šitos prekybinės derybos buvo daugiau skraistė, už kurios buvo tariamasi politiniais reikalais. Sovietų vokiečių prekybos sutartis buvo pasirašyta rugpjūčio 19 dieną.

DERYBOS DEL LIETUVOS

Lietuvos vardas tose vokiečių — sovietų derybose neper dažniausiai buvo minimas, Mat, vokiečiai buvo nusprendę Lietuvą paimti į savo „glėbą“ ir tuo reikalu nesileido į platesnes diskusijas. Už tai Lietuva buvo paminėta kitur — Lenkijos — Didž. Britanijos savitarpės pagalbos pakte, kuris buvo pasirašytas rugpjūčio 25 dieną. Lenkams reikalaujant, britai sutiko į tą pakta įtraukti kaip „Česų ločdaris“ Lietuvą tuo atveju, jei vokiečiai bandytų veržtis į Lietuvos teritoriją. Ši aplinkybė rodo, kokią strateginę reikšmę Lietuvai skyrė Lenkija.

LEMIAMOJI DIENA

Lemiamoji sovietų — vokiečių pasitarimų diena, atrodo, bus buvusi rugpjūčio 5 d., kai Vokietijos fuchreris galutinai nusprendė pasirašyti formalų pakta su Stalinu. Sovietų užs. reik. komisaratas buvo painformuotas, kad Vokietija sutinka su jau slaptose derybose aptartomis sąlygomis. Beliko tik galutinai parengti sutarties tekstą ir jį pasirašyti. Tai atliko rugpjūčio 23 d. von Ribbentropas Maskvoje. Koks sukeltas Maskvojeėjo žaidimas, galima spresti jau iš to, kad kaip tik tą rugpjūčio 5 d. į Maskvą atvyko jungtinė anglų ir prancūzų karinė delegacija, kurios buvo reikalavęs Stalinas aptarti karinio bendradarbiavimo klausimus. Rugpjūčio 24 d. ši karinė delegacija kartu su politinių klausimų specialistais išvyko iš Maskvos. Sov. Sąjunga jau buvo tapusi Vokietijos bičiule.

„DŽENTELMENISKAS“ PASIDALINIMAS

Be jau minetos prekybinės sutarties, sovietai su vokiečiais rugpjūčio 23 d. pasirašė vadinamą „Nepuolimo“ sutartį su keliais slaptais papildymais. Juose buvo užfiksuota, kaip Sovietai ir Vokietija pasidalina įtakos sferomis Pabaltijo valstybes, Lenkiją, be to, sovietiškosios pretenzijos į Suomiją ir Besarabiją. Pirmajame slaptame papildomajame protokole buvo pažymėta, kad Suomija, Estija ir Latvija pereina į Sovietų įtakos sferą. Lietuvą, kuriai turėtų būti grąžinta Vilniaus sritis, pasilieka Vokietijos sferoje, o pūvis per Lenkiją turi eiti Narevo — Vislos — Sano upėmis. Vėliau, baigus karą Lenkijoje, šis susitarimas buvo pakeistas ta prasme, kad Lietuva perėjo iš vokiečių į rusų įtakos sferą, o kompensuodami už tai, sovietai Lenkijoje atsitraukė nuo Vislos iki maždaug dabartinės Cursono linijos. Vokiečiai gi taip labai norėjo pa-

silikti sau Lietuvą, kad ir atsisakydami jos, vis dėlto išsiderėjo sau Suvalkijos kampą, maždaug trijų apskričių plotą. Tokiu būdu, pagal šį „džentelmenų susitarimą“ Lietuva taip pat turėjo būti padalinta taip dviejų valstybių. Be to, sovietai tame susitarime „rimtai“ pažadėjo kai kurių į jų įtaką atiduotų valstybių (Pabaltijo) neaneksuoti, neokupuoti ir nesovietizuoti.

MAINŲ PREKYBA

tam tikrą laikiną įtempimą. Šia proga reikia pažymėti, kad rugsėjo 17 d. raud. armija pasijudino į Vakarus. Silpnos prieš rusus rytinė Lenkijoje laikytos gen. Anderso vadovaujamos lenkų jėgos nebando ilgiau sulaukyti sovietų veržimosi. Tuo tarpu vokiečiai kai kuriose vietose jau buvo Lenkijoje pažengę toliau, negu rugpjūčio 23 d. slaptajame protokole buvo numatyta, reiškia, jų kariuomenės daliniai kai kur jau buvo įkėlę koją į sovietų įtakos sferon atiduotas žemes. Bijant galimų konfliktų tarp abiejų milžiniškų armijų buvo griebtasi nustatyti naują demarkacijos liniją. Apie rugsėjo 20 d. Hitleris su savo štabu atvyko į Dancigą. Atrodo, kad ten ir buvo svarstomas naujo su sovietais susitarimo klausimas. Vokiečiai labai nenorėjo išleisti Lietuvos iš savo replių. Apie tą patį laiką von Ribbentropas pareiškė norą skubiai pasitarti su Lietuvos užsienio reikalų ministeriu Juozu Urbšiu. Matyt, von Ribbentropas kombinavo kokius naujus „rvčius“ sustiprinti Lietuvos Vokietijos „draugystei“. Tačiau tas von Ribbentropo — Urbšio susitikimas neįvyko. Von Ribbentropas nieko nepaisikino į Urbšio paklausimą dėl tokio susitikimo tikslo. Vietoj Urbšio viena diena į Dancigą buvo išskiestas Lietuvos pasiuntinys Berlyne pulk. K. Škirpa. Bet pasirodė, kad ir jo kelionė buvo beprasmiška. Į Berlyną jis grįžo ne 24 valandų. Lietuvos klausimą vokiečiai sprendė savo nuostata. Perleisdami Lietuvą sovietams, jie savo nemazus centrines Lenkijos plotus su maždaug 5 milijonais gyventojų. Visa tai galutinai buvo sutarta Maskvoje per antrą von Ribbentropo vizitą rugsėjo 28 d. Tarp kitu klausimu ten buvo išspręstas ir sovietiškuju žetu klausimas Pabaltijo valstybėse; taip pat buvo duotas impulsas išmąžinti sovietams savo ginčus Suomijoje.

Lenkijoje glaudinama kariuomenė

Oficialiame leidinyje paskelbta, kad šaukiami kai kuriu klasių vyrai, o ypač gimę 1925 metais. Išimty daromos milicininkams, dviasiškiams, mokytojams.

KRONIKA

RUOŠIASI UNRRA TEAM 513 METINĖMS

Nuertingenas. Spalio 21 d. UNRRA Team 513 sukaks vienerių darbo metus. Nuertingeno lietuvių kolonija šią sukaktį ruošiasi paminėti. Neseniai įvyko šiuo reikalu pasitarimas, kurio metu išrinktas sukakties minėjimui ruošti komitetas. Sukakties dieną numatoma aktas, koncertas, tautodailės, rankdarbių, spaudos ir kt. parodėlė. Reikia tikėtis, kad ir kitos UNRRA Team 513 stovyklos šią sukaktį atitinkamai paminės.

STOVYKLOS JUNGIASI

Oberlenningenas. Iškėlus iš Oberlenningeno stovyklos lenkus, jų vieton atkelti lietuviai iš kaimyninio Unterlenningeno Tuo būdu, Oberlenningeno lietuvių kolonija žymiai pagausėjo tiek skaičiumi, tiek intelektualinėmis pajėgomis, ir kultūrinis gyvenimas turės žymiai pagyvėti.

BAMBERGO DIENOS ŽINIŲ BIULETENIO ŠIMTINĖ

Bambergas. Rugpjūčio 19 d. išleistas šimtas Bambergo lietuvių dienos žinių biuletenio „Radio Bangomis“ numeris. Šis biuletenis leidžiamas kasdien ir jame pateikiama plati užsienio radijo informacija bei ištraukos iš žymiosios pasaulio spaudos. Biuletenio, kadangi jis spausdinamas raš. mašinėlė, atrodo, išleidžiama nedidelis egz. skaičius.

VIESOSIOS PASKAITOS NUERTINGENE

Nuertingenas. Rugpjūčio 27 d., antradienį, gyd. Z. Danieličius skaito paskaitą tema: „Naujieji mokslo laimėjimai, žmogaus organizmą betiriant“ (elektrinė epoka medicinoje). Rugpjūčio 29 d. tas pats paskaitininkas skaitys „Nuo dielių ir kraujo nuleidimo iki penicilino“ (modernieji gydymo metodai). Paskaitos įvyks stovyklos salėje 20 val.

ŽUVUSIAM LIETUVIUI PAMINKLAS WEISSENBURGE.

Weissenburgas. Rugpjūčio 18 d. Weissenburgo lietuvių kolonija turėjo nepeprastą iškilmes — šventino naujai pastatytą paminklą žuvusiam lietuviui. Po pašventinimo kalbėjo Weissenburgo liet. komiteto atst. Skrinška. Paminklo šventinimo iškilmėse dalyvavo liet. meno kolektyvas „Sietynas“, kurio choras, vad. V. Jančio, pagiedojo Apsaugok Aukščiausias; Marija, Marija ir Lietuvos Himną.

Vakare „Sietynas“ davė koncertą, į kurį atsilankė ne tik lietuvių, bet ir latvių, estų ir ukrainiečių bendruo-

menų nariai. Svečių tarpe matėsi karinis Gubernatorius, gubernatūros karininkai, UNRRA dir. ir kit UNRRA pareigūnai. Pažymėtina tai, kad šioje kolonijoje tėra apie 50 lietuvių, o koncertų salė, kurioje yra apie 700 vietų, buvo pilna svečių. L.

DU KONCERTAI

Eichstättas. Rugpjūčio 16—17 d.d. meno kolektyvas „Sietynas“ viešėjo Rebdorf b. Eichstätt lietuvių stovykloje, kur davė du koncertus. Tautiniai šokiai ir dainos paliko puikų įspūdį. Tik maža scena labai kliudė masinėms scenoms ir šokiams. Koncertuose dalyvavo visi UNRRA pareigūnai. Sietyniečiams dėkinga bendruomenė nepagalėjo gėlių. M.

„SVETIMOJ PADANGĖJ“

Išėjo iš spaudos Wuerzburgo Lietuvių stovyklos metraštis „Svetimaj Padangėj“ 124 psl. 73 nuotraukos, dydis 21x29,5 cm. Kaina 27 RM. (Platintojams 25 RM.).

Metraštį galima gauti: (13a) Wuerzburg 7, Nord Kaserne, Redakcija.

NAUJI LEIDINIAI

SVETIMOJ PADANGĖJ

„Svetimaj Padangėj“, Wuerzburgo lietuvių stovyklos metraštis, birželis 1946 m. Redagavo redakcinė kolegija: F. Urbelenė, Vyt. Kasnėnas, Gr. Lazaukas ir K. Krulikas. Viršelis: dail. J. V. Dobužinskio. 124 psl., 73 nuotraukos. Klisės ir parašai — Universitätsdruckerei H. Stürz, AG., Wuerzburg.

Svetimaj padangėj nemalonu nei!

Tėviškėlę brangią, vis reigiu sapne.

Tokia citata red. Vyt. Kasnėnas pradeda metraščio išanginį straipsnį, kuriame nuskaido metraščio tikslą ir paskirtį. „... Tuo metraščiu mes norime duoti medžiagos ir istorijai, kada bus aprašomas lietuvių tautos okupacijų laikotarpis ir su tuo susijęs didelio skaičiaus tautiečių gyvenimas tremtyje; juo mes norime užfiksuoti faktus, kad grįžę tėvynėn, ir ten susitikę savo brolius, galėtumėm pateikti tikrą mūsų kūrybinio

gyvenimo vaizdą.“ Toliau sakoma, jog metraštyje aprašoma svarbiausia tai, ką pozityvaus bendruomenė yra nuveikusi.

Kiek leidinys atsako į jam statomus reikalavimus?

Verti puslapį po puslapio ir... ties kiekvienu puslapiu sustoja, kad jį perskaitytum, ar (bent pradžioje) įdomių vierzburgiečių gyvenimo vaizdų pasižiūrėtum.

Leidinyje nors ir trumpai, bet rašoma apie viską. Medžiaga susisteminta, sugrupuota skyriais: mokslas, darbas, įstaigos ir organizacijos, menas ir kultūra, kronika ir kt. Įdomus statistikos skyrius su diagramomis ir brėžiniais, kurs teikia pilną vaizdą apie mūsų brolių palikimą keliauti...

Kiekvienas reikšmingesnis įvykis ne tik aprašomas, bet ir nuotraukomis pailiustruojamas.

Nuotraukos Akšio. Nuotraukos geros ir gerai atspausdintos.

68 puslapiai rotatoriumi sausdinto teksto apima visą stovyklos gyvenimą nuo įsikūrimo dienos. Čia aprašoma viskas, nepraleistas nė vienas svarbesnis atsitikimas, nepareita nė pro viena, nors ir mažą, bet stovyklos gyvenime turintį reikšmės įvykį. Kronikininkas, metraštininkas čia ras apšiai ir gerai sutvarkytas medžiagas, kuri leis susidaryti ir kitų lietuvių stovyklų vaizdą, nes visų stovyklų gyvenimas turi daug bendro. Tik tokių leidinių — taip plačiai ir vispusiškai nušviečiančių tą gyvenimą ligi šios neturėjome, ir, visiškai tikras dalykas, daug jų ir ateityje nebus išleista, nes tai darbas sunkus ir ekonomiskai nespimokantis. Wuerzburgo metraščio redakcinė kolegija atliko didelį ir gerą darbą ir jį atliko labai gerai. Tai gali būti pavyzdžiu daugeliui, kaip šios rūšies leidinius reikia paruošti. J. kl.

SPORTAS

„SIETYNŲ“ SPORTININKŲ VARŽYBOS INGOLŠTADTE IR EICHSTÄTTE

Meno kolektyvo „Sietynas“ gastrolių proga, kolektyvo sportininkai rugpjūčio 13—20 d.d. turėjo eilę draugiškų rungtynių su Ingolštado ir Eichstätt sportininkais.

Rugpjūčio 15 d. sietyniečiai sužaidė su Ingolštado lietuvių stalo tenisą ir krepšinį. Del laiko stokos stalo teniso varžybos nebuvo pilnai baigtos. Laimėjo Ingolštadtas 7:5. Krepšinio rungtynės laimėjo „Sietynas“ 40:31.

Rugsėjo 17 d. Eichstätt buvo sužaistas su vietos lietuvių stalo tenisas, orinis ir krepšinis. Visas rungtynes laimėjo šeiminkai. Stalo tenisą pavienėse varžybose 5:3; vyrų dvejetė Mickevičius-Zilinskas prieš Dauksą — Butvilą pralaimėjo dviejų setų kovoje (21:16; 21:15).

Orinį šeiminkai lengvai laimėjo 2:0.

Idomiausios buvo krepšinio rungtynės. Nuo pirmojo švilpuko sietyniečiai bando atsipiešti ir pirmą kėlinį laimi 13:11. Antrame kėlinyje „Sietynas“ ištinka nelaimė (geriausias „krepšių krovėjas“ Vyt. Genys skaudžiai susižeidžia ranką) ir žaidžia silpnesniu sąstata. Bando nepasiduoti, bet veržlūs šeiminkai išsikovoją pergalę. Rungtynės baigiamos 36:29. Pergalė išplesta paskutiniomis minutėmis.

„Sietynas“ atstovavo M. Aukštuolis, Genys V., Genys Alg.,

Siriūkas, Rukša, Liutkus, Raveičius, Žukauskas. R. St.

SCHEINFELDO STOVYKLOS SPORTINIS GYVENIMAS

Scheinfeldas. Rugpjūčio 11 d. Scheinfeldo lietuvių stovykloje viešėjo Ansbacho lenkų futbolo komanda, kuri su vietos lietuvių sužaidė draugiškas rungtynes. Rungtynės baigėsi 1:0 lietuvių laimėjimu. Rugpjūčio 12 d. Scheinfeldas vėl susilaukė svečių iš Schweinfurto, su kuriais buvo sužaistos tinklinio, krepšinio ir stalo teniso rungtynės. Scheinfeldo garbė stalo tenise gynė Vareika, Levanas ir Merūnas. Susitikimų rezultatai: Vareika — Dainius 2:0, Merūnas — Skeivys 0:2, Levanas — Marusevičius 2:0, Vareika — Skeivys 2:1, Merūnas — Mauevičius 2:1, Levanas — Dainius 1:2 ir Vareika — Marusevičius 2:0. Bendras rezultatas 5:2 Scheinfeldo naudai. Moterų stalo tenise: Baranuskaitė — Stanevičiūtė 1:2, Bichnevičiūtė — Stanevičiūtė 2:0 ir Baranuskaitė — Venclienė 2:0; bendras rezultatas 2:1 taip pat Scheinfeldo naudai.

Tinklinyje abi komandos pasirodė beveik vienodo pajėgumo. Rungtynės laimėjo Scheinfeldas 2:1 (15:13, 12:15, 15:11). Dienos pabaigą vainikavo krepšinio rungtynės. Čia scheinfeldiečiai pasirodė taip pat pranašesni ir rungtynes laimėjo aukštu rezultatu 52:32.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išleista 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Kolegija. Ats. red. Alb. Valentinas. - Prenumerata 1 mėn. - RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krehenstr. 18. - Einste: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Oßwalds Buchdr., Kirchheim-Teck